FRANCKESCHE
STIFTUNGEN

Alte Drucke

Pavli Castrensis In ... Codicis Partem Patauin[a]e Pr[a]electiones, Francisci Curtij, multorumq[ue]; qui hactenus Doct. incubueru[n]t Appendicibus ...

Paulus <Castrensis>

Lugduni, 1553

De contraben. emp. & uenditione. Rubrica.

Nutzungsbedingungen
Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.
Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.
Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use
All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.
Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.
For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150729

Visual Library

ra certo modo, tali conuentioni nõ eſſet ſtandum: niſi fuiſſet ad
eam diuiſionem realiter proceſſum: & etiam traditam: quia tũc
foret ſtandum op[...]ptionis non autem iure actionis. vt ff. de
[...]l. diuiſionis pl[...]

LEX V.

TAndiu. †Quæ eſt clara & non ſumme. Gl. quærit an actio pro ſocio naſcatur ante finitam ſocietatem & tenet quod non.

LEX VI.

DE ſocietate. †Societas poteſt cõtrahi etiam ſub conditione non ſolum purè. hoc dicit caſus.

LEX VII.

NAncimus. †Curator furioſi poteſt diſſoluere ſocietatem furioſi. hoc dicit.

De contrahen. emp. & uenditione. *Rubrica.*

[...]Vendens ſi eſt minor, & ſic requiritur decretum iudicis, quis iudex interponet de[cre]tum: an iudex loci ubi eſt uendens, an loci ubi eſt res.
[...] uendidit & tradidit in inſtrumento appoſita quid operentur.

LEX I.

1 VEnditiones. †Quod hic dicitur fallit in
ſeruo fugitiuo: qui per dominum non poteſt vendi quouſq; eſt in fuga poteſt tamen cõſtituere procuratorem ad ipſum reperiendum: & poſtquã repererit ad vendendum
[qu]ia tunc non vendit abſentem: ſed præſentem. vt in l. q; ſępe. §.
[...]eo. ti. †Sed quæro quid ſi vendẽs eſt minor: & ſic requiritur
2 [de]cretum iudicis. quis iudex interponet decretũ: an Iudex loci
[u]bi eſt vendens, an loci vbi eſt res. Dic q; vterq; eſt idoneus ſe-
[cu]ndũ Bal. facit l. magis puto. §. illud quęri. de re eo. & l. pupillo.
3 [...]. & cu. da. ab his. † Sed pone q; in inſtrumẽto dixi vendidit
& tradidit: cum tamen tempore venditionis tradere non potue-
[r]it quia erat in loco valde longinquo reſpõdeo q; illud verbum
[n]on probat traditionem: ſed ex ipſo videtur data licentia empto
[r]i vt eam capiat & ſic ſi capit propria authoritate non delinquit:
[ſe]cus ſi ignorante venditore non ſic ſi ab ipſo nõ haberet licen
[t]iam. vt l. ſi ex ſtipulatione. ff. de acq. poſ. iuncta l. p̃dia. cũ ibi no.

LEX II.

EMptionem. †Emptio & venditio requirũt conſenſum partium. ideo furio-
a ſus[a] qui non babet conſenſum, vendere vel emere nõ poteſt: niſi tempore quo habet dilucida interualla. h. d. [...] eſt. & ſatis patet caſus ex prædictis.

LEX III.

1 SI donationis. †Si fiat donatio re vera, et ſimuletur fieri venditio, valet donatio nec poteſt reſcindi propter ſimulationem venditoris donatarius tamen debet implere modum vel condi[tio]nem appoſitã in donatione. h. d. volebas enim hic reſcindere [do]nationem ſub ſpe ſimulationis: ſed non poteſt ex iſto capite. [L]icet enim non valeat venditio quã ſimulaſti facere, videlicet tũ [...] donatio quam re vera feciſti. vnde ſi fuit perfecta, nõ poteſt nu[...] voluntate reſcindi: ſi donatarius ex parte ſua implet quod pro[...]ſit, aliàs potes ipſum compellere ad implendum & etiam iſto [ca]ſu qui promiſit tibi alimenta, ſi ea non impedit, poſſes reſcindere donationẽ fauore alimentorũ. vt l. j. j. de do. quæ ſub modo.

LEX IIII.

CVm res. †Ei qui per donationem eſt effectus do-
1 minus rei irreuocabiliter ſuperueniens venditio nihil adijcit. ſecus ſi non fuiſſet factus dominus: quia poſſet adijcere dominium. Item ſecus ſi reuocabiliter quia põt facere eam irreuocabilẽ. h. d. in effectu. Et di[...] q; quædam mulier donauit tibi bona ſua, & tradidit ea mor[...] filius ſuus eadẽ bona tibi vendidit, & quęrebas an ex iſta em[pti]one plus iuris acquiſieris quã prius haberes. Et reſpõdetur q; non. ſi ex prima donatione fuiſti effectus dominus irreuocabili[...] quia amplius effici non potes nec multiplicari poteſt titulus [...] quod not. quia non ſic in poſſeſsione: quã ſi acquiſiuiſti ex vna cauſa, licet alia ſuperueniat, non videris habere ex illa: ſed ex pri[...] tantũ. l. iij. §. ex pluribus. cũ ibi not. ff. de acquir. poſ. ſed ſi nõ acquiſiuiſti dominium: quia bona donata non erant illius, ſed ſi
2 [...] bene potes ex ſuperueniẽti donatione acquirere qđ prius
nõ habebas. et ſimiliter ſi erant ſua, et ſic acquiſiuiſti dominiũ, ſi poterat per filiũ à te aduocari per querelam in confeſsione, donationis venditio facta per eum faciet te irreuocabilem dominũ hoc intellige ſecũdũ gl. ſi vis ſtare venditioni, & ſoluere, vel nõ repetere pretiũ ſolutum: aliàs ſi diceres te emiſſe bona tua, & emptionẽ nõ tenere, & repetere pretium, vel nõ ſoluere, nihil tibi prodeſſet ad excludendum illum à quærela, quia ſic eſſes tibi contrarius impugnando emptionem, & poſtea ex ea te iuuando.

a ¶Furioſus. Qualiter probet quis furioſus mẽte captus, vel demẽs. vide tex. in l. ob quæ vitia. ff. de ædi. edic. Ang. in l. ſi cum doté. in §. ſi maritus. ff. ſol. ma. Itẽ q proijcit lapides per viam tex. eſt in l. ij. C. de iudæ. gl. in l. ſi cũ dotẽ. & ibi Bald. Ange. & Mod. ff. ſol. ma. Item qui tenetur incompedibus. l. diuus. & ibi Bald. ff. de offi. preſi. Itẽ q mittit cadauer ſuũ proijci in mare, vt in l. quidã in ſuo. ff. de cõdi. inſti. Item qui nomen ſuũ ignorat vt in l. ſi. C. de hære. inſti. Itẽ qui nõ reſpõdet ad propoſitũ, iudicatur furioſus ſecundũ Domi. in c. j. in §. ſi verò. de cleri. egro. li. vj. & j c. ſi. lij. de her. eo. lib. Item ſi infirm[us] prohibet ne aliquæ medicinę ſibi dentur in infirmitate, p̃ſumitur furioſus ſecundũ gl. in verbo inferas. i c. prouidendum. lxxxiij. diſt. Itẽ ex ſermonib[us] q[uo]s prę ſumit furioſus ſecundũ gl. magnã ad fi. in l. ne codicillos. C. de co. et eſt tex. i l. apud Iulianũ. in §. ſi. & ibi Bar. in j. no. ff. de leg. j. glo. in c. gonſaldus. xviij. q. ij gl. in c. legimus. xciij. diſt. & ibi eſt tex. in prin. q; fatuus fatua loquit & de iſta materia vide per Bar. in l. is qui. in §. ſi. ff. de tut. & cura. da. ab his & in l. maritũ. ff. de acqr. hære. Alex. de imol. conſi. liij. inci. Ad quęſitũ breuiter concludo in j. vol. & in conſi. xlj. inci. maturé. i eo. vo.

1 *¶Quòd quilibet ex pluribus tutoribus debeat habere adminiſtrationem inſolidum.*
2 *Tutor an poſſit à ſeipſo rem pupilli emere? & quòd non poſſit emere à pupillo: & eidem authoritatẽ præſtare.*
Quid in alio adminiſtratore publico, uel priuato.

LEX V.

1 CVm ipſe. † Tutor durante tutela poteſt palam & bona fide rem pupilli emere & multòmagis vxor eius. h. d.
Tunc autem videtur fieri palam & bona fide, quãdo interuenit authoritas alterius tu-
2 toris habentis adminiſtrationẽ. † quia quilibet ex pluribus tutoribus debet habere adminiſtrationẽ inſolidũ. l. ij. ff. de admi. tuto. & vẽditio fit per ipſum pupillum illo tutore authoritatem pręſtante. Et ideo ſi pupillus eſſet infans, non poſſet iſta venditio fieri ſecundũ Bal. certè imò poſſet: quia tunc ſolus tutor ſine pupillo põt actum gerere l. ſi infanti. de iure deli. Itẽ quando eſt facta pro iuſto pręcio, & interuenit decretum, ſi eſt res immobilis, vel imobilis, q̃ ſeruando ſeruari poterat ipſe autem tutor emptor ſi aliũ tutorẽ nõ haberet, non poſſet à ſeipſo emere: quia debet eſſe diſtinctio inter venditorem & emptorẽ ſecundũ Bald ſed Cy. videtur dicere quia vendit vt tutor & emit vt Titius, & ſic gerit vicem duorum. quod mihi non placet. quia non poſſet hoc fieri bonafide. imò magna eſſet præſumptio cõtra eũ, nec etiam poteſt emere à pupillo, &
eidem authoritatem præſtare: quia in cau-
b ſa propria[b] nõ poteſt authorari. l. j. ff. de au-
3 tho. tut. & vide hic bonam gl. † & quod hic
dicitur in tutore, & idẽ in alio adminiſtratore publico, & priuato. vt l. ſi in emptione. §. ſi. ff. eo. titu. & ideo executor vltimæ voluntatis habens poteſtatem vendẽdi, nõ poteſt à ſeipſo emere rem executionis ſi non alios ſocios haberet: ſed ſi eos habet, & habeant poteſtatem inſolidum, bene poterit: ſecus ſi non inſolidum, ſed vna cum eo. Tene menti quia frequenter hoc contingit & Epiſcopus poſſet talem emptionem retractare ſi tenderet in pręiudicium pauperum caſus.

b ¶In cauſa p̃pria. Adde Bal. in l. bonorũ. C. q admitti. & tex. & ibi Bal. in l. ſi conſul. ff. de adop.

LEX VI.

1 SI gaudentius. †Non vitiatͬ actus ſi poſt eius perfectionẽ peruenit ad caſum à quo nõ potuiſſet incipere. h. d. in effectu ſecus ſi ante eius perfectionẽ. vt l. pluribus. §. et ſi placeat. ff. de ver. obl. & ibi vide per Bar. de illo articulo. & in l. verbis. ff. ad l. falci. In tex. ibi. [venditionis.] aliqui habent donationis tũc non faceret ad titulũ. ideo dic venditionis. ſ. pro minori prætio quã valeret donationis cauſa: & ſic valuit cũ non eſſent adhuc coniuges: vt l. ſi donationis. ff. eo. ti. Sed dubium erat quia poſtea cũ matrimonium contractum ſit, & ſic peruenit ad caſum, q; donatio nõ potuiſſet fieri: nec valeret ſi tempore quo facta fuit fuiſſet vxor: ſed non obſtat. vt ſ. dixi. quia iam erat perfecta & conſummata.

1 *¶Dominus ſi rem ſuam recognoſcat ab alio tanquam à domino, an ſibi præiudicet*

LEX VII.

1 **S**I ancillam. †Quod verè actum eſt præualet ei
quod ficte actum eſt.h.d. Et eſt ar.al-
2 lius l.† q ſi dñs rem ſuam recognoſcat ab alio tanquam
dño,non præiudicat ſibi.q tñ examina vt plenè not.in
l.ſi aliquã.ff.de acqui.poſ.& l.cũ falſa.ſ.de iur.& fa.ign. Iſta enĩ.
l.loquitur qñ per fictionem donationis recepit à non dño.et hoc
cõſtabat:ſed ſi hoc non cõſtabat,& ſciẽter rẽ ſuã recognoſcat à
nõ dño,vĩ q ſibi pjudicet:quaſi videatur pri illi donaſſe.& poſt-
ea ab eodẽ recognouiſſe.ſed quia illa donatio non poteſt dici ni
ſi ficta,& etiam traditio quę reſultat ex recognitiõe ſimiliter eſt
ficta.Doc.dicunt q fictus tit.& ficta traditio non ſufficiunt ad
præiudicãdũ ſibi.ar.eius q no.in l.j.ſeu.ſ.j.de dotis promiſ. Sed
ſi recognoſceret ab eccleſia in quam tranſit dominium ſine tra-
ditione.ſ.q videatur donaſſe;& ſic videtur ſufficere ad plenum
præiudicium.hoc examina per Bar.in d.l.ſi aliquam.

2 *Conditio ob cauſam non habet locum in contractu nominato,etiam ex defectu cau-
ſæ:& multo minus ex capite pœnitentiæ:ſed agitur ad implementum.*
3 *Emptor equi ſi non ſoluit pretium,poteſt venditor equi incontinenti equum afferre: &
implorare ſuper hoc iudicis officium,ut ſtatim habeat pretium & nu.2.
Quid in alijs mercibus,uel rebus mobilibus?*

LEX VIII.

SI non donationis. †Licet pretium nõ ſol
uatur,non agit vendi-
tor cõdictione ob cauſam ad repetitionẽ rei,ſed actio
2 ne ex vendito ad ipſum pretium.h.d.†Et ſic no.q cõ
dictio ob cauſam nõ habet locum in cõtractu nominato etiam
ex defectu cauſæ:ſed agiẽ ad implementũ.multo minus ex capi
te pœnitentiæ:quæ non habet locum in contractibus nomina-
tis.vt l.fi.de condi.ob cau.Fallit q̃d dixi in caſu l.cũ te.j.de pact.
inter empt.quando emptor non ſeruat pactum quod dedit cau-
ſam contractui.Circa quod vide Cy.in l.in bonæ fidei.ſ.de pac.
in xiij.q.In tex.ibi.[nec pretium numeratum eſt.]habuiſti tñ[illegible]
fidem de pretio.aliàs nõ tranſtuliſſes dominium:& ſic poſſes rẽ
vendicare.inſti.de re.diui.§.venditæ.& in dubio videtur habita
fides de pretio.niſi ſit talis res vendita quæ non conſueuit vẽdi
ſine manuali pretio.puta res mobilis,equus,vel liber.maximè in
nundinis.vel quando emitur à forenſi ſtatim receſſuro ſecundũ
3 Bal.†Et ſic no.q ſi emptor equi non ſoluit pretium,poteſt ven-
ditor equi incontinenti equum auferre.& implorare ſuper hoc
iudicis officium.Et illo.caſu licet ſit forenſis emptor,& tanquã
viator,ſortitur forum in illo:loco: vt poſsit compelli ad ſoluen-
dum,vel reſtituendum rem emptam:vt no.in l.hæres abſens. §.
j.ff.de iudi.& in c.romana.de foro.compe.Pone etiam exemplũ
in mercatoribus forenſibus ementibus merces in ciuitate Vene
tiarũ,nam videtur actum vt ſtatim debeant ſoluere.ideo ſortiũ-
tur forum ibidem:licet contrahant tanquam forenſes.aliàs ſecus
vt in d.l.hæres abſens.

2 *Si dico uendo tibi hanc rem pro illo pretio de quo erimus concordes,talis uenditio ni
hil ualet:niſi committatur in arbitrium tertij,puta pro illo pretio quod Titius decla-
rabit.*
3 *Venditio quando fuit ſimulata,non poteſt peti pretium.*

LEX IX.

1 **E**Mpti fides. †In emptorem tranſit dominiũ
facta traditione:licet preciũ non
ſit ſolutum:ſi fuerit habita fides de pretio.niſi vẽditio
ſit inualida:quia non fuit conuentũ de certo pretio. &
ſi fuit facta animo donãdi,pretium peti non poteſt. h.d. Et ſunt
tria dicta huius legis.ſecundũ ibi.[placito.]tertium ibi. [ſed &
2 ſi donationis.]†Et no.ex primo q ſi dico vendo tibi hanc rem
pro illo pretio de quo erimus concordes:q illa venditio nihil va
let.ſecus ſi committatur in arbitrium tertij. puta pro illo pretio
quod Titius declarabit.vt infra eo.l.fin.Secundũ dictum proce
3 dit habita fide de pretio.aliàs dixi dic vt in l.præcedenti.†Et ter
tio dicto no.dic quod non poteſt peti pretium quando venditio
fuit ſimulata.

LEX X.

SI mater tua. †Emptio rei ſuæ non valet.nec præ-
iudicat ementi.h.d.

LEX XI.

1 **I**Nuitum. †Et clara eſt.quia nemo cogitur emere,
vel vendere.

LEX XII.

1 **N**On idcirco. †Valet emptio,licet nõ ſue
rit datus fideiuſſor pro [illegible]
ne:& transfertur dominium facta traditione.[illegible]
ia non fuerit confectũ inſtrumentum:nec [illegible]
habet pœnitentia.h.d.Sic ergo fideiuſſio de euictione [illegible]
ſubſtantia contractus.nec regulariter venditor tenetur [illegible]
ſi fuerit actum præter quã in quibuſdam caſibus de quibus [illegible]
illud.ff.de euic.inter quos eſt ille quãdo emmeret euictio [illegible]
mine contractus ideſt antè quam ſolueretur pretium.quia [illegible]
emptor non cogitur ſoluere niſi dato fideiuſſore.vt in l.peſ.[illegible]
de pericu.& commo.rei vend.niſi emptor malitioſè ſubornaret
aliquem qui moueret ſibi litem,ne cogeretur ſoluere pretium
quia tunc ſibi fraus non prodeſſet.argu.ff.de tranſact.l.cum [illegible]
ſi cum lis.& ideo cum dubitatur,defertur emptori iuramentum
purgationis.argu.s.de vitur.l.eos.

2 *An rei uel pretiũ poſsit committi in arbitrium emere uolentis ſeu alterius [illegible]
hentibus:& quid in arbitrium tertij:& nume.4.
Quid in ultimis uoluntatibus?*
3 *Subſtantia contractus an poſsit committi in uoluntatem uel arbitrium tertij: et [illegible]
in arbitrium alterius ex contrahentibus?*
4 *Si dico uolo uendere,uel uolo eligere,an ſit perinde ac ſi dicerem uendo & eligo?*

LEX XIII.

1 **I**N vendentis. †Contractus vltrò citroque ob
ligatorius non poteſt conferri
ri in voluntatem vel arbitrium alterius ex contrahen-
tibus & ſi contrà fiat,non valet.h.d.ſi non eſſet vl-
citróque obligatorius,vt ſtipulatio poſſet conferri in volunta-
ſtipulatoris, ſicut & legatum.arg.in l.ſi ita.§.illi ſi volet.[illegible]
gl.parua ſenſerit contrarium in l.à titio.in fi.ff.de verb.obl.vo
luntatem verò promiſſoris an poſſet conferri,refert per quæ ver
ba hoc fiat.q dic vt l.centeſimis.§.fi.eo.ti.vbi Bar.dicit q ma-
teria periculoſa.& quæ ſit ratio prædictorum dic vt l.[illegible]
actio.& obli.ff. In tex.ibi.[voluntatem.]idem ſi in arbitrium [illegible]
l.q ſæpe.§.j.ff.eo.ti.quando enĩ in alterum ex cõtrahentibus [illegible]
2 refert per quæ verba &c.† Ex gl.magna colligũtur v.[illegible]
qõnes.Prima eſt nam certum eſt q ſi dico vendo tibi [illegible]
vis,vel ſi voles.vel cũ voles non valet.vt in hac l.Idem ſi [illegible]
quãto pretio voles.vel pro quanto pretio arbitratus fueris [illegible]
quantũ æſtimaueris.qui caſus non ponitur in hac l.ſecundũ [illegible]
ſed in l.q ſæpe.§.j.ff.eo.ti.Nunc gl.opp.de §.emptio.[illegible]
vbi valet ſi dico vendo tibi hanc rem,vel hunc librum ſi tibi pla
cebit,vel niſi diſpliceat hinc ad menſem.gl.dat plures [illegible]
finaliter dicit q ipſum commercium non poteſt committi in ar
bitrium alterius ex cõtrahẽtibus.nec etiam pretium.[illegible]
vendita.ſicut in contrario.Cyn.ſecundum Petr.reprobat [illegible]
ſicut pretium eſt de ſubſtantia contractus:ita & res [illegible]
ſi eſt,ergo pretium non poteſt committi:nec etiam res [illegible]
cõmitti tenẽt ergo opinio.Ioãnis vt diſtinguaẽ in commiſ[illegible]
ſub cõditione.quo caſu cõditio apponiẽ originẽ obligationis [illegible]
verò fiat cõtractus purè.& cõditio apponaẽ reſolutiõi [illegible]
caſu loquiẽ cõtrariũ.facit q no in l.ij.ff.de in diẽ adie.[illegible]
imponere legẽ verbis.& cõmuniter doc.reprobant.& tenẽt [illegible]
gl.Nec ob.cõtrariũ.quia ſi vendo rem ſi tibi placuerit,pon[illegible]
detur qualitas rei quã ſubſtantia eius:ſed quãdo cõmittitur
ratio pretij,videẽ cõmiſſa ſubſtantia.Secundò opp.ad [illegible]
primò dixi non poſſe pretiũ committi in arbitriũ.del[illegible]
in voluntatẽ vel arbitriũ alterius ex contrahentibus nõ [illegible]
iſta cõmitti.per rationem quæ hic ponitur.quia de natura [illegible]
ctus eſt q poſtq; fuit celebratus,neceſſariò aſtringat cõ[illegible]
ad eius obſeruantiam:vt l.ſicut.s.de act.& obli.q̃d [illegible]
ſed in voluntatem vel arbitrium tertij bene poteſt cõmitti [illegible]
cõtrario.quia ceſſat dicta ratio.nã ſi ille tertius declarabit [illegible]
bitrabitur,cõtrahentes erunt neceſſariò aſtricti ad obſeruantiam
& hoc quãdo in certã perſonã cõmiſerunt ſecus ſi in perſonam in
certã:vt l.ſi merces.in prin.ff.loca.Si tamẽ malè arbitra[illegible]
retur ad arbitriũ boni viri.vt l.ſi ſocietatẽ.ff.pro ſocio.[illegible]
lo modo arbitratur,cõtractus non valebit.quia videẽ cele[illegible]
ſub cõditione ſi ille arbitrabitur.vt in d.l.[illegible] & hoc in cõtra[illegible]
de quo dic vt in l.ſi quis arbitratu.de ver.ob.[illegible]

FRANCKESCHE STIFTUNGEN

...dic vt plenè no.in l.j.ff.de leg.ij. † Sed quæro hic quid
...ſubſtātia contractus in volūtatē vel arbitrium ter-
...vendo tibi ſi Titius voluerit,vel arbitratus fuerit? videť ꝙ
...valeat.vt in l.nōnunquā.de cōdi.& demō.ff. ſed illa loquiť
...vltimis volūtatibus in quibus diſtinguiť an per verba ſignifi
...libera voluntatē:vt ſi voluerit & non valet:tanquā capta-
...an ſignificantia arbitriū.vt ſi arbitratus fuerit : & tūc valet.
...in l.j.de le.ij.Sed iſtā differētiā nō reperio in cōtractibus , nec
...reprobať diſpoſitio captatoria & licet nullus tāgat, ego te-
...reperiendo Bon.l.j.de leg.j.valere contractū iſto modo cele-
...vendo ſi Titius voluerit,vel volet ipſo volēte teneor adim
...cōtractū & ſic nō diſtinguo in cōtractibus per quæ verba
...quid cōmittať:an ſubſtantia cōtractus,ſeu cōmercium:
...qn in arbitriū tertij.Tertiò opp. ꝙ imò etiā in arbitrio al-
...ex cōtrahētibus poſsit cōmitti.l.nec venditio.ff.eo.ti. & l.
...ff.pro ſocio.Sol.verū eſt in nō ſubſtātialibus: ſed in
...alibus cōtractus,ſecus vt ꝙ ſeruus venditus reddat ra-
...adminiſtrationis nā quædā ſunt ſubſtantialia.vt cōſenſus,
...& pretiū.l.pacta cōuenta.ff.de contrahē.emp. quædam ſunt
...cōtractus:vt ꝙ vēditor teneať de euictione,& ad tradi
...quædā verò ſunt accidentalia q̃ non veniūt niſi expri-
...Quartò opp.contra id qđ dixi recurri ad arbitriū boni vi-
...l.ſi quis arbitratu.de ver.obl. dicūt quidā ꝙ ibi in ſtricti iu-
...cōtractibus ſecus in bonæfidei.glo.dicit idē in ſtricti iuris , ſi
...fuerit arbitratus ſi aūt non eſt arbitratus: nec in ſtricti iu-
...in bonæfidei recurriť ad arbitriū boni viri.vt j.e.l.fi. Vlti
...opp. ꝙ etiā in arbitriū alterius ex cōtrahētibus poſsit cōmit-
...ſubſtantia cōtractus l.nōnunquā.de cōdi.& de.Sol.in volun-
...expreſſam vel expreſſum arbitriū nō pōt cōmitti.vt hic.ſed
...voluntatē delatā.i.in factū alterius ex contrahentibus pōt be
...cōmitti.licet illud dependeat ex voluntate puta vendo tibi ſi
...ceris capitoliū cū aſcēdere & deſcendere dependeat à tua
...voluntate vt in contrario.†Sextò & vltimò ad idē opp.de l. cen
...de ver.ob.So.per verbū futuri tēporis indicatiui ſeu prę
...puta vendo tibi ſi vis,vel ſi voles,vel cùm voles,non pōt
...cōmitti:vt hic.ſed per verbū futuri temporis ſubiunctiui mo-
...voluerís bene committi poteſt vt in contrario.dic vt ibi.Si
...conditionaliter per ſi,non refert per quod futurū cōmitta-
...ſed ſi per dictionē cū,quæ principaliter ſignificat tempus,&
...ſecundariò conditionē:bene refert quia ſi dico cū voles,non va
...ſi dico cū volueris , valet.& eſt valde ſubtilis materia ad
...intelligendū ſufficit de quæſtione glo.ſi dico volo vendere, vel
volo eligere , an ſit perinde ac ſi dicerem vendo & eligo cū hoc
dependeat ex ſola mea volūtate vide per no.in l.ſerui electione.
...de leg.j.per Bar.et eſt ſimilis gl.huic in c.ſi quis iuſtè.de elec.
...in vlt.gl.Et adde ꝙ aliquando iſtud verbum volui ſic fa-
...ſignificat.i.voluntariè feci.& voluit corrumpere. i. volun-
...corrupit.vt not.in l.ſi.ff.de re.diui.& hic vide per Cyn.qui
multa verba effundit.

Statuta & conſuetudines q, conſanguinei uel conſortes ſeu uicini præferantur in venditione rei immobilis non reprobantur per hanc legem.

LEX XIIII.

DVdum proximis. †Poteſt quis vendere rem ſuam cui vult re-
probata l.quæ cogebat eā vendere cōſortibus,nō ex
traneis.h.d.†Et per hanc legē videntur reprobari ſta
tuta & conſuetudines quæ ſunt quaſi vbiq; ꝙ cōſanguinei, vel
conſortes,vel vicini,præferantur ſed certè licet tollatur l.præce-
dens non tolluní ſtatuta & conſuetudines poſtea emergentes:qa
nō reprobať l.præterita ratione turpitudinis vel delicti quod ex
hoc ſequeretur quia tunc viderentur etiam reprobari futuræ ll.
...ta ratione ſecundū Bal.vel dic ꝙ ſtatuta nō prohibent ven
dere cuicunq; quis vult.ſed dant hanc prærogatiuam conſortibus
pro eodem pretio.& ſic tollitur libera poteſtas dominorū quod
... abhorret.

Propter quam leſionem commiſſam in arbitramento uel in pretio commiſſo in arbitrium ad declarationem alicuius poſsit recurri ad arbitrium boni uiri? & nu.3.
... ſuit renunciatum reductioni ad arbitrium boni uiri?

4 *Dotis promiſsio ualet nulla quantitate ſpecificata : etiam ſi non fuerit declaratio alteri commiſſa & intelligitur facta arbitrio boni uiri conſiderata perſona uiri, & quantitate bonorum uxoris, & conſuetudine loci.*
5 *Quæ requirantur ut arbiter poſsit cōpelli ad acceptandum commiſsionem: ſeu ad arbitrandum?*
Quid in ultimis uoluntatibus?

a ¶Corrigereť arbitramentū. Adde l.u.ro.in repe.rub. de arbit.& per Lamphran.in tractа.de arbi.

LEX XV.

1 SVper rebus. †Si pretiū committať in arbitriū vel declarationē tertij, ſecuta de
clarationе valet cōtractus ſed ea non ſecuta nō valet:
tanquā defecta conditione,ſub qua cenſeť contractus
celebratus . Nec eſt curādum an illi fuerit commiſſa declaratio
tanquā amico cōmuni. & ſic fuerit habitus reſpectus ad perſo-
nā eius an tanquā in arbitriū boni viri. & ſic fuit habitus reſpe-
ctus ad id qđ facere debet,vel faceret bonus vir;quia non ſecuta
declaratione neutro caſu valet cōtractus nec recediť ab eius per
ſona,vt p aliū bonū virū declaratio fiat.hoc dicit iſta l. ſingula-
ris & q̃ ſemper allegatur & de materia ipſius.ſ.arbitratoris qñ aſ
ſumiť ſuper contractu dic vt no.per Bar.in l.ſi quis arbitratu.de
ver.obl.& per Cy.hic. qñ verò ſuper lite dic vt per eundē in l.ſi
ſocietatē.arbitrorum.ff.pro ſocio. In tex.ibi:[magna dubitatio
exorta eſt.]qa quidam dicebant non valere contractū, poſtquā
non fuit quantitas pretij ſpecificata per contrahētes cū ſubſtan-
tialia venditionis ſint tria.ſ.conſenſus,res,& pretiū. & ſic nō va
let ſi nō fuerit conuentū de pretio:vt s.eo.l.empti.fides.in princ.
ita & nunc.Alij fortè dicebant indiſtinctè valere ſiue ille decla-
ret,ſiue nō declaret & ꝙ hoc caſu recedať à perſona,& recurrať
ad iudicē:tanquā ad bonū virum & loco illius declaret. Alij di-
ſtinguebant. vt ſi habuimus reſpectū ad illū reſpectu perſonæ
ſuæ:& tanquā ad cōmunē amicū,de quo cōfidimus:nec de alio
confidiſſemus:& tunc ſi non declarat,non valet.nec eſſet reme-
diū aliàs recurrendū ad iudicē de quo non confidimus aut non
habuimus hunc reſpectū:qa non erat nobis multum notus, nec
amicus:ſed qa reputabatur bonus vir, habuimus hunc reſpectū
ad eum tanquā ad bonum virum:& ſic ſi nō declarat, adhuc va
leret & recurritur ad iudicē tanquā ad bonū virum.vt in l. con-
tinuus.§.cū ita.de ver.ob.Imperator reprobat hanc diſtinctionē:
quia nimis eſt difficile & quaſi impoſsibile per cōiecturam poſ
ſe comprehēdi quem reſpectum habuerimus in eum,& ideo re
iectis dictis variationibus determinat cū diſtinctione poſita in
ſummario : vt ſecuta declaratione valeat p ſumma declarata qđ
intellige ſi declaratio fuit æqua:vel parum lædit aliquā partem.
nam bene cēſetur cōmiſſum in eum,vt pro bono arbitrio(ſi ſibi
videbitur)poſsit modicū lædere.vt ſi valet centum,poſsit decla
2 rare de modico pluri,vel minori.†Hæc eſt enim natura arbitra-
toris:ſic in modico lædere poſsit.l.ſi de meis:aliàs incipit . Idem
Pompo.§.recepiſſe.cū ibi not.ff.de arbi.& propter modicam læ
ſionem non eſſet recurrēdum ad arbitrium boni viri: & ſi recur
reretur,propter hoc non corrigeretur ab arbitramētum : tanquā
iniquum ſecus ſi multum læderet. & quantum ſit multum. glo.
hic j.ſecundùm quoſdam dicit quando eſſet exceſſus vltra dimi
diā iuſti pretij.iuxta l.ij.j.de reſcin.ven.ſed illa loquitur quando
per ſemetipſos cōtrahūt & non ſe cōmittunt in arbitriū tertij.&
ſic ſeipſos lędunt.vnde nō ſubueniťeis niſi qñ vltra dimidiā:ſed
qñ ſe committunt in arbitriū tertij & ſic per alium fit lęſio,ſuffi-
cit minor læſio.vnde Barto.in d.§. arbitrorum. dicit per l. vnde
ſi neruæ.ff. pro ſocio. ſufficere læſionem in ſexta parte : & tunc
a per iudicem corrigeretur arbitramentum.*& reduceretur ad æ-
quitatem niſi fuiſſet expreſsè renuntiatum & dictum quòd poſ-
ſet lædere non ſolùm in parua , ſed etiam in magna & maxima
quantitate.& tūc eſſet imputandum partibus niſi arbitrator do-
loſè hoc faceret:quia dolus cēſetur exceptus in generali renun-
tiatione.vt l.creditor.ff. manda. vnde etiam ſi fuiſſet iuratum de
ſtādo laudo:nihilominus poſſet peti reductio ratione doli quod
dic vt not.in addi.Spec.in tit.de arbit.§.ſi.vbi recitat diſputatio-
nem recitatam per Ioā.cal.& de hoc in c.quintauallis. de iureiu.
Simplex aūt promiſsio de ſtando laudo:etiā cū iuramēto intelli
giť ſi fuerit æquū,vel modicū lædat:non aūt ſi multū:& tūc pro
pter magnā læſionē poſſet peti hoc nō obſtāte reductio ad arbi-
3 triū boni viri.vt l.ſi libertus.de ope.li.& in d.c.quītauallis.†Sed

a ¶Renūtiatū. ꝙ non poſsit renūtiari reductiōi ad arbitriū bōi viri. adde eūdē Pau. de ca. in cō. lxx. inci. ga fruſtra. co. j. & ſe quē. in j. parte cō. antiquorū. & in conſi. cclv. incip. primo & añ oīa. in prima parte cōſ. nouorū. Et qd cū iuro p eūdē Pau. de ca. i cō. cclxj. inci. viſis cōpromiſsis et laudo. in j. parte cōſ. Q. d' cōſiliū fuit Pe. de ancha. & ibi in ij. co. ponit cōem opi. cē ꝙ ſi iurm interuenit in tali renūtiatione: & non appareat dol⁹ ſordes vel grā arbitratoris ꝙ talis renūtiatio valeat: dē quo etiā per Alc. de imo. in cō. cxxxi. cō ſi iij. in ij. volu. Cur. Fr vide etiā ſu p do. meū ſozi. i cō. ccxx. co. iiij. circa finem.

a ſi fuit renūtiatū [a] reductioni ad arbitrium
boni viri: non autem dūtaxat promiſſum
ſtare laudo: tunc talis renuntiatio nihil poſ
ſet operari. niſi quando eſſet magna læſio:
quia pro illa poteſt peti reductio: pro mo-
dica non: & ideo etiam pro magna videtur
non poſſe peti propter hanc renuntiationē:
vt aliquid operetur. quicquid dixerit Dy.
in. l. quidā cū filiū. ff. de ver. obl. niſi eſſet ni-
mis magna: quia tunc præſumeretur dolus
in arbitratore. ar. in l. omnes. §. Lucius. ff. q
in frau. cre. & ſic cenſeretur exceptuatus. ni
ſi fuiſſet dictū pro magna & maxima quā-
titate: quia tūc nō poſſet peti. niſi probaret
manifeſtus dolus. Si autem nullo modo
arbitretur, cenſetur defecta conditio tacita
ſub qua contractus cenſetur. celebratus: li-
cet non fuerit expreſſa: & ſic cōtractus nō
valet: vnde cū ex eo non oriatur actio, ſimi
liter nō oritur officium iudicis mercenariū
ei deſeruiens: per ꝙ poſsit peti & haberi re
curſus ad ſuperiorē: vt loco illius arbitreē:
ideo nō recedit à perſona: nō ſic in caſu præ
cedenti: quia orta eſt actio. & ſic eſt cui ac-
cedat dictum officium. aliquando tamen receditur à perſona,
etiam non ſecuto arbitramento: vt in caſibus hic poſitis per glo.
4 quæ incipit: [vt nec &c.] dic per docto. in locis prællegatis. † In
gl. quæ incipit: [vt nec.] in fi. dic ꝙ ratio valentiæ in primo caſu
eſt fauor dotis: ratione cuius valet promiſsio dotis nulla quanti-
tate ſpecificata: etiam ſi non fuerit declaratio alteri commiſſa. &
intelligitur facta arbitrio boni viri cōſiderata pſona viri, & quā-
titate bonorum vxoris & conſuetudine loci: vt l. quæro. ff. de iu-
re dot. multò magis ſi fuerit commiſſa declaratio tertio: licet ille
non declaret, remanet promiſsio firma. & ad ſuperiorem recurri
tur vt declaret rationē valentiæ in ſecundo caſu: quia in l. nec vē
ditio. ff. eo. fuit facta commiſsio ſuper accidentalibus cōtractus,
non ſuper ſubſtantialibus. hic verò ſuper pretio. ꝙ eſt de ſubſtā
tia, ratio valentiæ in tertio eſt vltimæ voluntatis fauor, vt nō pa
reat: licet tertius non arbitretur, ſed recurratur ad ſuperiorem. l.
5 in teſtamentis. de regu. iu. ff. † In gl. fi. ibi. [aliàs non.] dicūt doc.
ſufficere ꝙ ille acceptauerit arbitrium, vel commiſsionem: vt ſic
poſsit compelli: bene requiruntur iſta duo ꝙ acceptauerit, & qd'
compromiſſum fuerit factum, taliter ꝙ valeat nec cū pœna vel
pignoribus, ſicut ſi pacto nudo factum ſit. aliàs laudū arbitri eſ-
ſet inane. nam ex ipſo nō oritur actio. vt l. j. s. de arbi. nec ex com
promiſſo orietur ſi non interuenit ſtipulatio: ideo requiritur pi-
gnus, vel promiſsio pœnæ. ne laudum ſit eluſorium, ad ꝙ feren-
dum arbiter non poteſt compelli: ſed ſi interueniſſet ſtipulatio.
& ſic poſſet agi ex eo ad obſeruantiam laudi, etiam ſine pignore
vel pœna poſſet compelli arbiter. & prædicta in cōtractibus. In
vltimis autem voluntatibus. an tertius (in cuius arbitrium fuit
commiſſum) poſsit compelli ad arbitrandum. gl. in l. j. de lega. ij.
dicit quòd non meminit ſe legiſſe. de hoc dic vt ibi per Doct.

De hæreditate uel actione uendita. *Rubrica.*

LEX I.

1 ES alienum. † Quando fiſcus vendit hære
ditatē, creditores hæreditarij
nō debēt moleſtare fiſcū, ſed emptorē. et eſt ſpecia
le in fiſco vēdente. ſecus in priuato: quia nō debet
moleſtare emptorem: ſed vēditorē. vt l. proxi. j. &
eſt aliud ſpeciale in fiſco: qa ſi moueaẽ quæſtio de ipſa hæredita
te per petitionē hæreditatis, debet agi cōtra emptorē. vt. l. etiā. §.
Itē ſi quis. ff. de peti. hæredi. regulariter verò emens ab alio quā à
fiſco, cū habeat tit. non cōuenitur peti hæred. ſi emit res ſingula-
res. l. hæreditatē. j. in quibus cauſis ceſſ. long. temp. præſcrip. & ſi
emit vniuerſitatem: ita demū ſi ſciens eam ad aliū pertinere. nō
aliàs: vt d. l. etiā. §. ſi quis. emens autē à fiſco res ſingulares, nullo
modo eſt moleſtandus: ſed fiſcus infra quadrienniū ſi vēdit rem
tanq̃ ſuam. vt l. ij. infra de quadrien. præſcrip. Si autem tanquam
alienam. dic vt no. per glo. s. ſi aduer. fiſcum. l. fina.

2 *Creditor habet actionem contra debitorem, quam poteſt transferre in alium, etiam*
inuito debitore: ſed debitor non pōt eā transferre in alium, & ſe à creditore liberare.
3 *Debitor meus in diem uel ſub conditione, quòd teneatur mihi ſatiſdare de ſoluendo adue-*
niente die uel conditione, iuſta cauſa ſubſiſtente.
4 *Si uenditur menſa, uel peculium, ſeu apotheca, ſumendo eam pro contentis, uel ſicut*
uniuerſitates, an debita & credita pertineant ad emptorem.
Quid ſi tales uniuerſitates non uendantur, nec donentur: ſed legentur alicui?
5 *Si delata eſt mihi hæreditas debitoris mei, quam adiui: & poſtea eam tibi uendidi, an*
debes tu ſoluere alijs creditoribus ne conueniaris à me, ita & mihi de eo quod debe-
bat defunctus?
6 *Sicut uenditor regulariter non tenetur emptori ſatiſdare de euictione cum fideiuſſori-*
bus: licet teneatur promittere. ita econuerſo emptor uniuerſitatis non tenetur uendi-
tori ſatiſdare de indemnitate: ſi non fuit actum à principio.
Quid ſi non tradiderat & agatur contra eam ut tradat.

LEX II.

1 RAtio iuris. † Venditor hæreditatis debet cōue-
niri à creditoribus hæreditarijs: non
autem emptor. etiam ſi fuit actū inter ipſum & vendi
torem vt deberet illis ſoluere, vel ſatisfacere. ꝙ tamen
venditor eis ſoluerit poteſt per actionem ex vendito ab empto
re recuperare. qui cenſetur eam emiſſe cum commodis & oneri
bus: non autem poteſt venditor poſt venditionem & traditio
nem compellere emptorem ad ſatiſdandum de ſatisfaciēdo cre
ditoribus. ſi tempore venditionis hoc dictum non fuerit. h. d. Et
intellige ꝙ emptor inuitus non cogatur reſpondere credito
ribus. ſponte verò poteſt ſubire iudicium. & ſic creditores feciſſe
videntur tacitum pactū de nō conueniendo venditorem, pro
deſt ei hoc pactum tacitum: licet abſenti. vt eſt caſus notabilis in
l. ij. s. de pac. licet regulariter ex pacto alterius expreſſo non poſ
ſit acquiri exceptio alteri abſenti: quando eſt omnino extraneus
ꝙ dic vt plenè no. in l. non ſolum. §. ſi liberationis verba. de le-
lega. Sed emptor non eſt penitus extraneus, ſed procura. in rem
ſuam: ſed poterit acquirere venditori ex tacito pacto: ſicut pro
curator ſimplex acquirit exceptionem doli, & non pacti. vt l. po
ſcriptum. §. fina. ff. de pactis. In text. ibi: [tu experiaris ſuo nomi
ne.] quaſi dicat non autem emptor inuitus habet neceſſe credito
ribus reſpondere. vt in fine: quia non eſt obligatus eis: ſed ipſe ven
ditor. qui adeundo hæreditatem cenſetur cum illis quaſi contra
2 xiſſe: vt l. hæc autem. §. fi. quibus ex cauſ. in poſ. ea. † In glo. quæ
incipit: [non ergo.] ibi: [de ſuo poteſt facere quod ei placet.] cre
ditor enim habet actionem contra debitorem. quam poteſt in
alium trāsferre. etiam inuito debitore: vt infra l. proxima. ſed de
bitor nō dicitur habere actionem qua ipſe tenetur: ſed eius credi
tor eam habet. vnde cum non ſit ſua: ſed creditoris: non pōt in
alium trāsferre: & ſe à creditore liberare. l. iij. ff. de iureiurā. quia
non debet eſſe in ſua poteſtate ſe à creditore liberare: niſi ſoluat,
3 vel ſatisfaciat: vt. ff. de iureiu. l. iij. §. j. † In gl. quæ incipit: [de habi
piendis.] ibi. [l. in omnibus.] nam illa. l. vult quod debitor meus
in diē vel ſub cōditione, teneaẽ mihi ſatiſdare de ſoluendo adue
niente die vel conditione iuſta ſubſiſtente cauſa. Sed ſi vendo ti
bi hæreditatem, tu efficieris debitor meus ad reſtituendum mihi
illud quod ſoluam creditoribus hæreditarijs, ſi contingat me ab
eis conueniri. glo. videtur ſoluere tribus modis. Secunda ſolutio
bona ſic declarando. nam illa. l. procedit quādo cauſa ſuſpicio
ſuperueniret de nouo poſt obligationem cōtractā: aliàs ad ſa
tiſdare non tenetur ſi à principio ſuberat: vt. l. ſi is à quo. §. fi. ut
in poſſeſ. leg. & l. ſi creditores. de priuile. credi. hoc autem debet
intelligi quando talis cauſa de nouo non ſuperuenit. Et ideo ſi
ſuberat iuſta cauſa petendi ſatiſdationem. Vltima verò ſolu. non
eſt bona. quæ vult quòd non poteſt petere ſatiſdari cum fideiuſ
ſoribus: vt hîc, ſed caueri ſine fideiuſſore ſic. vt in contrario. nā
ſi illa. l. intelligeretur de nuda cautione ſine fideiuſſore, non eſſet
per eam prouiſum creditori, qui ſuſpicatur de debitore. vn
de debet intelligi de fideiuſſore: vt etiam probatur in d. l. ſi credi
tores. In gl. fi. ibi: [de dona. l. hęreditatem.] gl. videtur ſignare con
trarium de illa. l. huic. vt patet ex ſequentibus ſolu. ſed tamen con
cordant. nam ſicut quando hæres vendit hæreditatem credito
res non poſſunt conuenire emptorē inuitū: ſed debent cōuenire
debitorem: vt hîc. ita quādo donat: non pōt cōuenire donatarium
ſed donantem. vt ibi probaẽ. In hoc tamē eſt aliud: qa quādo ven
didit illud quod poſtea ſoluit creditoribus, recuperat ab empto
re per actionē ex vēdito. quę eſt bonæ fidei: vt s. in gl. quę incipit
[libello dato.] ſed quādo donat, recuperat per actionē præſcriptis
verbis